

Korte aenmercking ende aenwysinge op den brief van den koning van Groot Brittannien, geschreven aen Hare Hoogh Mogentheden van den 4/14 October 1666

<https://hdl.handle.net/1874/20623>

5457

K O R T E A E N M E R C K I N G

E N D E

A E N V V Y S I N G E

Op den Brief van den

K O N I N G

WB 778

V A N

G R O O T B R I T T A N N I E N ,

Geschreven aen Hare Hoogh Mogent-
heden van den 14 October 1666.

2 1/2 1249 9382

In 's GRAVENHAGE

Na de Copye

Gedrukt by de Erfgenamen van wylen *Hillebrandt Jacobsz*

van Wouw, Ordinaris Druckers van de Ed. Groot Mo. Heeren Staten
van Hollandt ende West-Vrieslandt.

3

Korte Aenmerckinge ende Aenwysinge,

op den Brief van den Koning van Groot Britan-
nien, geschreven aen Hare Hoogh Mogentheden,
van date den 4 October 1666.

ALS in Junio laetstleden, naer een ghevecht van vier dagen, Godt Almachtich de overwinninge geliefde te verleenen aende zyde van desen Staet; ende dat het doode lichaem van een van de Engelsche Hooft-Officieren, den Vice-Admirael Barclay, was gekomen in de macht van hare Ho. Mo: Soo hebben de selve goet gevonden aen het opgemelte Lichaem, ten respecte van den rang ende merite van den Overleden, alle mogelijke eere toe te brengen, het selve aen den Koning van Engelandt doende presenteren, met een beleefde Missive, in date den 10 Julij laetstleden, daer op den hoogh-gemelten Koning van Engelandt, in genoegsame convenable termen heeft gelieft te antwoorden, de offers van het geseyde Lichaem aennemende, by sijne Missive in date den 4 Augusti mede laetstleden, doende in 't eynde vande selve influeren een protestatie van genegentheyttot Vrede, daer op hare Ho. Mo: oversendende het meer-genoemde Lichaem van Barclay, occasie nemen haer naecktelijck te expliceren op het point van de Vrede, niet alleenich verklarende generalijck in alle oprechticheyt haer genegentheytt te sijn tot de Vrede; maer oock aenwysende, dat met sulcke generale verklaringen, soo lang men in die termen blijft, niet een voet wert geavanceert, ende soo men van goede intentie is, dat men komen moeste tot de particulariteyten, waer door men sulcken gedefireert werck soude konnen voltrecken, daertoe als noch eenige presentation en conditien voorlaende, met versoek, soo die niet fortabel mochten zyn, dat andere mochte werden voortgebracht, over een komende met foodanige generale verklaringen, als breeder te sien by hare Ho. Mog. Missive in date den 16 September laetstleden. Daer op den Koning van Groot Britannien heeft ghelieft te rescriberen den 4 October Oude Stijl mede laetstleden. Ende of wel dese rescriptie seer langh is behelsende veele ende verscheyde perioden: Soo werdt echter daer in niet een eenige gevonden, daer in reden gegeven wert, waerom de voorlagen ende conditien by hare Ho. Mo. voorgestelt, niet acceptabel souden zyn, doch wel verscheyde positien ende passagien, die niet alleene seer aenstoetelijck, maer oock directelijck strydich sijn tegens de waarheyt. Ende terwyl de deliberatien werden gehouden over de ingredienten ende voorstellen in de voorz Missive vervat; soo dunckt ons de pyne waerd te zyn, op de selve Missive een korte aenwysinge te doen van eenige punten in de selve vervat, voornementlijck van die geene, over de welke albereyts door ordre van de Regeeringe Schriften zyn gewisselt, op dat de selve naergesien, ende met een onpartydich gemoet overwogen wesende, geoordeelt souden mogen werden van de sinceriteyt ende oprechticheyt der Procedures van desen Staet, ende van de onregeltheyt ende onrechtmaticheyt van de Engelschen, met wat onwaarheden ende verdrayngen men alle het selve haer doen tracht te bedecken, en-

de aen wien vorders de schult van soo een lustueusen Oorlogh, ende het vergieten van soo veel onnoosel bloedt, toe te schryven is.

De gantsche Missive wert bevonden afgedeeft in bysondere sectien, daer van d'eerste inhoudt het ontfanghen van het Lichaem van *Barclay*, waer in soo veel niet te remarqueren valt als wel in de tweede, ende derde sectie, generalijck spreecende van de oorfaeck van desen Oorlogh, ende dat Hare Ho. Mo. eerste aggressours gheweest zynde, nu noch souden persevereren te detourneeren de avances die tot de Vrede werden voortgebracht: ende oft wel het contrarie, soo wel van het eene als van het ander een yeder kennelijck is, soo laetmen niet naer 't selfde 't elckens voort te brengen, ende te adstruieren met foodanighe argumenten ende bewyfen, daer van de ongefondeertheit voor desen dickmaels aangewesen zyn.

De redenen dan van de blame van de eerste Aggressours te zyn Hare Hoogh Mo. aen te wryven werden in vyf volgende sectien gestelt, ende in de eerste onder het ghetal van een wert gheseght, dat den Koninck van Engelandt op geené instantie gedaen om te hebben reparatie van schade, tot *Satisfactie* heeft konnen komen, waer toe Hare Ho. Mo. verobligeert waren volgens het laetste Tractaet, gelijck 't selvé van de zyde des Konincks niet en soude zyn geviolert.

Wat van dese gepretendeerde schade, ende gantsche satisfactie is, wert seer breed gesproocken, in de sommiere aentekeninge op de memorie van de Heere *Downing*, van den 30. December 1664. *Pag.* 8. 10. als meede in de Duplijc, inghestelt op de repliche van de Heer *Downingh*, op de voorgheroerde aenteeckeningh *Pag.* 12. 14. 30. daer onder andere klaerlijck wert ghetoot, gelijck alle pretensien, oft zyn gemortificeert oft gereguleert geweest, hoe van wederzyden heeft moeten werden gehandelt; dat aende zyde van Hare Ho. Mo. puntuelijck, nopende de gereguleerde pretensien is naer gekomen het gene waer toe de selve verobligeert waren, volgens den Feneur van het meergeseyde Tractaet, ende weft geduyrigh aangewesen nergens in het Tractaet van de zyde van Hare Ho. Mo. geviolert ts zyn, maer wel ter contrarie aen de zyde van Engelandt met het attaqueren, ende nemen niet alleen van Schepen, maer van Forten, Sterckten, Steden, Plaetsen, ende geheele Landstreecken.

In het volgende onder het getal van twee werden aengeroert twee pointen, het eerste van het uythouden van twee Schepen uyt de Stadt van Couchin; by de Oost-Indische Compagnie belegerd ende gewonnen, als mede Porca: het andere van seeckere Declaratie die door den Generael Valckenburgh op de Kuste van Guinea gepubliceert soude zyn; wat aengaet het eerste daer van wert seer ampel ghesproocken in de opgeroerde aenteeckeninge *Pag.* 11. ende in de op gemelte Duplijc *Pag.* 17. daer by onder N. 4. van de bylagen, d'adstructie van die van de Oost-Indische Compagnie met wat recht, naer voorgaende exempelen van de Engelsche selfs de opgeroerde Schepen, uyt dese belegerde plaetsen zyn gehouden geworden, ende echter by Haer Ho. Mo. gepresenteert de geinteresseerde te doen hebben redelijcke satisfactie; ende wert hier qualijck by gevoecht, het gene noyt voor desen en is voorgegeven geweest, dat een groote quantiteyt van Coopmanschappen, die tot *Cargasoen* ende *Retour* van de afgewesene Schepen souden hebben gedient, by de Officiers van de Compagnie soude wesen aengelagen: by aldien men verstaet Coopmanschappen de Engelschen toekomende, soo is dit een manifeste onwaerheit, altyt zyn noyt daer over eenighe klachten gedaen, ende by aldien men verstaet Coopmanschappen den Inwoonders

5

toekomende, die de Engelsche hadden kunnen koopen, soo heeft sulcks wel ende wettigh mogen gheschieden door het recht van Oorloge 't welck permitteerd de goederen van syn Vyanden te saiseren, ende te behouden sonder bekroon van yemant; ende uyt de Deductie van de saeck ter plaetse boven verhaelt, blyckt dat het niet waerschynlyck is dat eenigh goet van importantie, den Ingesetenen toekomende, 't welck d' Engelschen souden hebben kunnen inkoopen, by de bedienden van de Compagnie soude wesen aengeslagen, 't welck anders, als met de selfde in Oorlogh zynde, met goet recht, als boven is gesecht, hadde moghen gheschieden. Aengaende het tweede daer van wert gewach gemaectt in de opgeroerde aenteckeninge Pag. 20. ende 21. ende Duplyque Pag. 37. ende wert aldaer aengewesen dat by Hare Ho. Mo. satisfactoirlyck is geresolveert op het gene desen aengaende is voortghebracht, oock dat niet alleenigh het contraprotect van Selwin, vry choquanten ende injurieuser was, als het protect van Valckenburgh, over al op gevult met extravagantien ende impertinentien; maer oock dat de Infimatie lange te vooren gedaen aen den Commandeur Cop Gouverneur van Cabo Verde, door oft van wegen Capiteyn *Holmes*, daer op gevolcht zyn alle de feytelijckheden, het beschieten, attaqueren ende nemen van soo veel Forten, Sterckten, ende Plaetsen, niet werden in Engelandt gedefadvouert in sulcker voegen als behoort, veel min dat daer over eenighe reparatie ende satisfactie ghegeven is geworden.

Wyders, onder het ghelal van ten derden, worden mede aengeroert verscheide poincten, van de welcke mede elck bysonder gehandelt wert inde opgeroerde respectieve Aenteckeninge ende Duplycq. Als namentlyck, dat het niet genoeghen was te seggen op de klachten van desen Staet, als Capiteyn *Holmes* vyandlijcker wyse was occuperende de Forten ontrent Cabo Verde, ende wyders de gantsche Kuste van Africa langhs, d'een voor, d'ander naer, van te sullen Justitie doen; Soo dat Hare Ho. Mo. niet en souden vermogen foodanige violente Aggressieurs tegen te gaen, als blyckt Pag. 33, 34, 35. van d' Aenteckeningh, Pag. 66, 67. inde Duplijck, dat sulcx niet en strijdt tegens het leste Tractaet, Pag. 33, 34, 35. vande Aenteckeninge, ende Pag. 81. ende eenige volgende vande Duplycq.

Dat het apprehenderen, of setten in den Tour van Capiteyn *Holmes*, niet en is gheweest om satisfactie te geven aen desen Staet, Dudlycq Pag. 67. dat uyt het behouden vande genomen Forten, ende de patrocinie die gevonden heeft desen openbaren Gewelden, ghenoech is afte nemen, op wat gronden syn openbare violentien ende vyandlijcke agressien aenghevangen, ende ondernomen zyn, Aenteckeninghe Pag. 35.

Ende wert hier op nieuws gefeght, 't welck noch noyt voort gebracht is gheweest, dat *Holmes* soude geallegueert hebben tot syn defentie, dat sy hadden geintercipieert op haer wegh naer Guinea, de gegeven ordre van hare Ho. Mo. aen der selver Officiers, om te nemen het Fort *Cormantin*, gelijk sy oock 't selve daer naer geattackeert hebben.

Ende of wel *Holmes* in sijne relatie geduyrich weynichs wanicheyt schijnt te maecten, van de waarheyt gewelt aen te doen, als blyckt uyt het gehanteerde, op het bene uyt des selfs Relaes of defensie is voortgebracht in de Duplijck pag. 67. tot pag. 80. Soo wert evenwel in de selve niet gevonden of voort gebracht van het interciperen van foodanigen ordre; ende soo sulcks was, soo soude niet noodich sijn geweest te

ge verdoeraden by te brengen, tot justificatie van sijn proceduren in het nemen van
 so veel Forten ende Plaetten; dan dat hy exhiberende dese gheintercipieerde ordre
 van hare Hoogh Mo. tot het nemen van Cormantin, hadde aenghewelen die te zyn
 voor date van sijne violente actien.

Men heeft eerst maer geseght, dat gheintercipieerr, of gesien hadt een Commissie
 van hare Ho. Mo., om alle Engelsche Schepenen goederen te nemen, 'twelcke als
 een manifeste onwaerheyt verworpen zynde (Aenteekeninge pag. 25) Soo werdt
 nu dit geextendeert tot een ordre om de Fortresse van Cormantin te nemen, het
 welke als een gelijcke of grooter onwaerheyt alhier te reputeren staet. Het is waer dat
 de Fortresse van Cormantin door de Heer *de Ruyter* is ingenomen, maer niet voor dat
 door de Engelschen langhs de geheele Kust van Africa alle vyantlijcke actien waren
 gepleecht, geattaqueert, beschooten, bestormt ende ingenomen soo veel Forten en-
 de Plaetten, ende naer dat geheel Nieuw Nederlandt was genomen, ende sulcks ale de
 aggressien ende attaquem uniuerseel wierden, ende dat daer van de tydinghen over
 quamen, als doen, ende niet eerder, is aen de Heer de Ruyter toegesonden een naer-
 der ordre, uyt crachte van de welke hy bevoecht is geweest in dier voegen te aegeren.
 Over sulcks moet dese pretense gheintercipieerde ordre, voor een puyr verdichtsel
 ende vuyl onwaerheyt, schandelick gepractiseert, om de onverantwoordelijke ac-
 tie, ende vyandlijcke aggressien, soo uniuerselijcken in het oog van de geheele
 Wereldt geplecht, te konnen verschoonen, gehouden werden soo lange, tot dat dese
 gheintercipieerde ordre, als noyt sal konnen geschieden, werde geexhibeert, ende pu-
 blijckelick vertoont. Het is aenmerckens waerdich, hoe men gedurich lochent de
 violentie van Holmes te hebben geauthoriseert, daer genoegsaem om den selfden
 tijdt geschiet is de occupatie van de gantsche Provincie van Nieuw Nederlandt, met
 de Sueden ende Forten in de selfde gelegen, op ordre van den Koninck, welke ordre
 aldaer date Withal den 23 April 1664. by de Occupateurs is geexhibeert, ende ver-
 toont, als in de Duplijcq pag. 62 werdt aengeroert, ende sulcks niet en kan werden
 gelochent, op ordre van den Koning van Engelandt geschiet te zyn, dat echter ner-
 gens inde Missive daer van gevonden wort eenich gewach gemacckt, tot een mani-
 feste overtuyging, dat den Oorlog, ten minsten in die gewesten, eerst by de Engel-
 sche, met kennisse van haren Koninck, voor alle andre feytelickheden is begonnen
 ende angevangen.

Vorders onder het getal van ten vierden, wert gesproocken van het Eylandt Pou-
 leron, dat het niet en is overgegeven soo als de termen van het Tractaet mede bren-
 gen; Wat van dese saecke is, mede pertinentelijck gevonden in de ophemelte Aen-
 teyckeninge pag. 28 en 29, Duplijcq pag. 50 tot 55. hoe alles gedaen is 't welck kost
 geschieden, ende het Tractaet mede bracht, met sulcken promptitude, dat den Ko-
 ninck daer over by zyne Missive hare Ho. Mo. heeft bedanckt. Ende als vorders,
 selfs in Indien, alle disputen waren ter neder gelecht, is niet een Engelsch Schip of
 Man geweest, om de possessie van dit Eylant te nemen, veel min dat daer toe een
 kostelijcke Vloote derwaerts soude zyn gesonden.

• Onder het ghetal van ten vyfden, werdt gesproocken van het affenden van de *Ruy-
 ter* naer Guinea, ende 't gene daer van dependeert, ende werdt van alle dese saecken
 justificatoirlijck ghesproocken in beyde de ophemelte respectie Aenteuyckeningen
 Pag. 37. ende 38, ende Duplycq Pag. 87, 90, 92. ende volgende: Daer uyt men be-
 vinden

7

vinden sal, dat de *Ruyter* geen last ghehadt en heeft, om op het lyf te vallen de Subjecten van den Koningk indistinctelijck, maer wel die openbare *Geweldenaers* ende vyandlijcke *Aggressieurs*, als *Holmes*, ende de syne, die niet alleen de Schepen, de Subjecten van desen Staet toebehoorende, waren nemende, maer oock alle Fortressen, Stercken ende Plaetsen die sy kosten bekomen.

Ende werden vorders in dit Artijckel de saecken seer confuselijck ende door den anderen verhaelt, soo ten reguarde van het verlaten vande Middelandtsche Zee door de *Ruyter*, als 't inhouden van wederzyts Vlooten; van het eerste is te sien in de Aenteeckeninge *Pag. 36*, ende Duplycq *Pag. 92, 93, 94*, ende van het tweede in d' Aenteeckenin_ghe *Pag. 13*, ende Duplycq *Pag. 23*. het welck geconfereert met het gene alhier wert gestelt, sal men bevinden den inhoudt van dit Artijckel veel te verschelen, van het geene als doen in agitatie was, ghelijck selfs geen conjunctie van Vlooten oyt verfocht, ofte formelijcken gheweest en is, als hier buyten waerheynt werdt ghesecht, maer heeft sich alles toeghedraghen aen ende in dier voegen als inde boven-geroerde plaetsen ende aenwysingen gevonden wert.

Ende wert wel expreffelijck gheloochent, gelijk oock in het naer sien van de boven-geschreven aenwysinghe klaer blijkelijck sal werden bevonden, dat den inhoudt van dese vyf posities punctuelijck ende naer haer substantie ende forme waerachtich souden zyn, ende sulcx het fundament corruerende, te weten de waerheynt van het continue deser posities, oock vervallen sal moeten het gestuineerde, van geen eerste *Aggressor* te zyn, daer op gefundeert.

Waer mede dan komende tot de negende sectie in ordre, spreekende vande schriftelijcke antwoort aen den *Ambassadeur* van *Hare Ho. Mo.* in *Engelandt* residerende, van tydt tot tydt gegeven, ende konnen die niet anders zyn, als waer op *Hare Ho. Mo.* by der selder *Resolutie* van den negenden *October 1664*. hebben goet gevonden perfecte elucidatie te geven, uyt de welcke consteert de groote condescendence ende complaisance wegens *Hare Ho. Mo.* gebruyckt, om alle verwyderinge voor te komen. Den verderen inhoudt van dese sectie niet anders mede brengende, dan in generale termen een verklaringe van averfie van *Oorlogh*, met suppressie ende achterhouding van eenige particuliere ouvertures, tot wegneming van d'opgeresen verwyderinge, sal komen tot de volgende sectie, sijnde de thiende in ordre, sprekende van het revoceren van des selfs *Minister*.

Door dien 't gene is van het continue van dese sectie soo niet gemeen gemaect is, als wel die vande voorgaende, gelijk uyt de remissien ende aenwysingen boven geoert, is af te nemen, soo sal het noodig sijn dese saeck wat verder, ende van sijn begin op te halen. Den *Secretaris Cunaus*, de extraordinarisse *Ambassade* van desen Staet in *Engelandt* als *Secretaris* hebbende bedient, is in die qualiteyt niet alleemg aldaer sedert het vertreck vande *Ambassadeurs* verbleven, continuerende in het doen van de affaires vanden Staet, maer selfs naer de aankomste vanden Heer van *Goch*, als ordinaris *Ambassadeur*, is by speciale *resolutie* van haer *Hoogh Mog.* als *Secretaris* vande *Ambassade* onder den opgemelten Heer *Ambassadeur* van *Goch*, gecontinueert geworden, ende sulcx oock als doen noch continuerende in de affaires van den Staet, is hy sonder aensien van sijn publijcken *Caracter*, ofte het recht der *Volckeren*, geappreheendeert, ende in seer strichte gevanckenisse gesmeten geworden, sonder datmen daer van eenige redenen was gevende, anders dan dat hy eenige aldaer fittende

sittende Nederlandtsche Gevangenen soude hebben aengesproken; Het welcke of
 sulcks al waer mochte sijn, inder daet voor geen ongeoorloofde saeck en is te reputen,
 geconfidereert het quaet tractement 'twelcke de Nederlandtsche Gevangens aldaer
 waren genietende, daer inne men als noch op een ongehoorde ende Barbarische
 manier is continuerende, deselve door eenige aenspraeck, of andere adfistentie, van
 eenyder wel mochten werden gefoulageert; veel meer van een Persoon, die men aldaer
 onder een publicque Character was ghedoogende. Hy dan aldus gevangen sit-
 tende, ende gebracht in den Tour, soo sijn daer over verscheyden remonstrantien o-
 vergelevert, ende instantien gedaen tot sijn relaxatie, soo by den Ambassadeur van
 Goch, op ordre van haer Ho. Mo., als by de aenwesende Extraordinaris Ambassa-
 deurs van Vranckrijck, liborerende tot een accommodement, met aenwysinge, dat
 dese manier van doen was onverantwoordelijk, ende strydigh tegens het gemeene
 recht der Volckeren, by dewelcke altijd heylig ende inviolabel waren gehouden, ende
 in bysondere protectie alle foodanige publicque Persoonen. Het was al te vergeefs
 watmen voort bracht, hy Cunæus was en bleef gevangen sitten. Onder en tusschen
 gebeurden het, dat geattrappeert, en vervolgens gevangen wiert eenen Nicolaes
 Oudart, over actien ten hoogsten naer de Wetten van het Landt strafbaer, onder
 anderen oock over het houden van ongeoorloofde ende dangereuse correspondentie
 met den Vyandt, het opstellen ende divulgeren van fameuse Libellen, het exciteren
 van seditie, ende corrumperen van Ministers, aen wiens trouwigheyt den Staet ten
 hoogsten gelegen was, ende diergelijke meer; 'twelck notoirlick bewesen werden-
 de, ende voor hem geen verschooningh sijnde, soo komt den Heer Downing tusschen
 beyde, ende seyt, desen Oudart, die geboorligh is van Mecchelen, sijn Domestijcq
 te wesen, hem als sulcx reclamierende, sonder daer van eenige andere verificatie by te
 brengen, dan sijn bloot seggen, ende dat wel ettelijcke jaren geleden hy Oudart soude
 als Secretaris gediend hebben den Heer Boswel, voor desen Resident vanden Coning
 van Engelandt by desen Staet; daer tegens in consideratie genomen is geworden, dat
 hy Oudart, getrouwt tot Leyden, geweest is Secretaris van wylen de Princeffe Roya-
 le, ende daer mede overgegaen inde Familie vanden Heere Prince van Orange, ende
 daer na noch des selfs Ordinaris Raedt geworden synde, sulcx als Domestijcq vanden
 Heere Prince van Orange was, ende geen Domestijcq vanden Heer Downing en
 koste wesen, of daer voor werden gereputeert: Dat selfs op den eygen dagh als hy
 wierde geapprehendeert, noch in de Raedt-Kamer vanden Heere Prince van Orange
 geweest, ende aldaer sijn functie waergenomen hadde, sulcx dat indubitabelick hy
 Oudart subject was de Iustitie ende het Territoriaal recht, het welcke den Heere
 Prince van Orange, ende alle des selfs Domestijcquen verobligeert, ende inder daet
 erkennende sijn, te weten, dat van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrief-
 landt. Dit danden Heere Downingh te gemoet gevoert wesende, heeft hy aen dese
 peremptoire redenen niets gedefereert, of oock yets gerepliceert, maer al blyven
 aenhouden, dat Oudart sijn Domestijcq was. Daer op gebeurt is een seer notabel
 voorval, dat de Moeder van desen Oudart, aen den als doenmaels Presiderende ter
 Vergaderinge van haer Hoog Mogentheden haer adresserende, in faveur van haer
 Soon, haer geseyt werdende, dat d'Heer Downing den selven haren Soone verklaer-
 de voor sijn Domestijcq, 'twelck hem wel mochte schadelijck sijn, in dese conjunctu-
 re van tyden ende saecken, daer in een openbaren Oorlogh de Vlooten den anderen
 albereyts

albereyts hadden flagh geleverd, sy daer op in alle eenvoudigheyt seyde, het selve met eede bevestigende, dat hy noyt Domestijcq van Downing geweest hadde, ende dat selfs voor de aenkomst in dese Landen van d'Heer Downing, hy alhier in den Hage gewoont hadde, ende syn Domicilium ghehadt, ende noch was houdende in sijn eygen ingekocht huys, staende ontrent de Maille-Baen in 's Gravenhage: Niet tegenstaende dese manifeste waerheyt so bleef Downing al inharenen sijn voorrich seggen dat Oudart sijn Domestijck was, sonder daer toe eenighe andere redenen of blijk voort te brengen, dan zyn bloot seggen. Ghelijck by Heer Downing hem noch soo verde quam te emanciperen ende te buyten gingh alle behoortlijckheden die een Minister, oock van den eersten Character, om niet te sprecken van een van foodanighen rangh, met den welcken ende niet hooger den Koninck van Engelandt zijn meester hem hadde goetgevonde te voor sien, niet en betaemde, dat hy protectie verleende aen foodanige Officieren van de Engelsche Natie, als in dienst van den Staet geweest zynde, om den opgeresen Oorlogh waren gelicentieert, ende niet wederom aengenomen, vermits sy niet en hadden willen presteren den eedt van getrouwigheyt als 't behoorde, en daerom gelaft waren te verrecken uyt het Landt. Op alle dese irreguliere actien is noch gevolcht, dat als den Agent van haere Ho: Mog: hem quam notificeren dat Oudart niet konde werden geconsidereert als syn Domestijcq, dewijle hy was een Raedt ende Domestijcq van den Heere Prince van Orangie, als boven is verhaelt, ende sulcks justiciabel voor den Ordinaris Rechter, hy Heer Downingh daer op heeft gelieven te seggen, dat alle het geene hem Oudart soude wedervaren, oock soude werden gedaen aen den persoon van den Secretaris Cunæus: her welke als een vreemde saeck gereputeert is geworden, vermits den Rechter en Ordinaris Justitie tot laet van desen Oudart wel een sware straffe na de grootheyt van syn begane misdaden souden hebben konnen decreteren, tweelck alles by haer Edelgroot Mog: in behoortlijcke achtunge genomen wesende, ende dat den Secretaris Cunæus haer geboren subjeet zynde, ende in den dienst van het Landt geemployeert werdende, aldus onwaerdigh, ende onverdiend wel yets soude hebben mogen overkomen, gelijk hy albereyts tegens het recht der Volckeren vastgehouden ende qualijck getracteert wierde, hebben tot protectie van den selfden goetgevonden te ordineren, gelijk vervolgens geschiet is, den Secretaris vanden Heer Downingh genoemt Gringan, wandelende op straet te doen saiseren, gevangen setten, en by retorfie te tracteren en te houden foodanigh en soo lange als den Secretaris Cunæus, nu langen tijdt gevangen geseten hebbende, getracteert ende gehouden soude worden: Daer van oock behoortlijcke notificatie ge laen is aen alle de aenwesende Ministers van uytheemsche Coningen, Princen ende Staten, tot verseeckeringe dat sulcks tot genen anderen eynde gedaen was als by retorfie, ende niet om te violeren, maer wel om te stabilieren het recht der Volckeren, in den persoon van den Secretaris Cunæus gevioleert: het welke als een prijselijcke saeck by alle ende een yeder van de boven genoerde Ministers opgenomen zynde, is daer op gevolcht dat door den Koninck van Engelandt by contra-retorfie eenige Domestijcqven van den Ambassadeur van Goch aldaer geapprehendeert zyn geworden. En is vervolgens den Heer Downingh uyt den Hage vertrocken, latende eenige schulden onbetaelt, daer van de Eysschers verfocht, doch niet bekomen hebben provisie van Justitie. Ende zyn naderhandt, den Ambassadeur van Goch uyt Engelandt vertreckende, sijne

Domeftijcquen ontflagen, ende hem wederom toegekomen, daer onder mede den Secretaris Cunæus, die men eerst een ongehoorde groote fomme gelts, voor de onkosten van zyn fluyten en ontflyuten afgeparft heeft: doch niet anders dan op voorgaende presentatie van de relaxatie te procureren voor den gevangen Oudart ende Gringam boven geroert; gelijk dan oock daer op Gringam simpelick is ontflagen, ende Oudart met aenseggen dat hy hadde uyt het Landt te vertrecken, sonder oyt daer wederom in te komen. Dit is het naectt verhael van alle het gepasseerde ontrent dese saecke, met alle syn circumsfantien, daer evenwel noch dit by gekomen is, dat als de verwyderinge soo groot, ende tot openbaren Oorloge uytgeborften was, hy Heer Downingh beducht dat hem yets mochte overkomen, op een syn ingediende Memorie, bekomen hebbende een verklaringe, dat hy voor syn Persoon ende Familie geruft mocht zijn voor eenige ongemacken, ende dat hy in publicque protectie wierde gehouden; daer uyt heeft willen infereren hem yets meer te wesen geconferreert, als syn publicq Character was medebrengeude, ende sulcks syn Secretaris by retorfie niet en hadde konnen werden gearresteert, daer op hem wel deeglijck gereplieeert is, dat die acte sulcx in het minste niet in en hieldt, om hem yets meerder te geven, als het gemeen recht ende syn Character voor desen hem was gevende, maer wel dat die acte hem gaf een confirmatie ende verseeckeringe, dat niet jegenstaende den uytgeborften Oorlogh, hy alle immunityten ende protectie soude genieten, als of daer geen Oorloge was, ende waer van alle andere uytheemfche Minifters waren jouifereude, sonder meer: sonder mede dat een eenige periode in dese Acte gewach maectt, ofte eenigh argument suppediteert, daer uyt soude konnen werden besluten ofte geinfereert, dat men hem ende sijne Domeftijcquen by retorfie niet en soude mogen tracteren foodanigh als den Heer van Goch, of des selfs Domeftijcquen in Engelandt soude komen te bejegenen.

Uyt alle het welcke af te nemen is, op wat fundament het geposeerde van dit Artijckel is rustende, wie dat het recht der Volckeren heeft verbroocken, den Coninck van Engelandt met eerst te apprehenderen den Secretaris Cunæus, of haer Ed: Groot Mog: by retorfie, doende daer tegens verseeckeren den Secretaris Gringam. Gelijk mede het gene daer wyders by gevoecht wert, van dat wacht by het Huys van Downingh gestelt, ende het gepeupel tegens hem opgemaectt soude zyn, een gefingerde onwaerheyt is, ende gecontrouveert oft uytgevonden by den Heer Downingh, naer de fertiliteyt van syn geeft in diergelijcke saecken, om te pallieren de infamie van sijn secreet vertreck, latende eenige sijne schulden onbetaelt: gelijk mede 't gene gefeyt wert in dit Articul dat men beloofft soude hebben sulcks niet meer te doen, niet waer en is of kan zyn, als by het voorige genarreerde is af te nemen, dat het niet te passe en heeft konnen komen.

In de elfde Sectie wert gesproocken van de interpositie ende negotiatie van de Extraordinaris Ambassadeurs van den Koninck van Vranckrijck, gelijk in de twee volgende gesproken werdt, van de t'samenkomste van de Heere van Beuningen, in het Hof van de Coninginne Moeder van Engelandt binnen Parijs, met den Heere Hollis, aldaer Ambassadeur van den Koninck van Engelandt, beyde actien, waer in betoont wort de genegentheyt die desen Staet heeft tot de Vrede, ende hoe aduers dat men daer van in Engelandt is, dewijle aen foodanige propositien, als aldaer zijn voor-gestelt, niets en wert gedefereert; ende dat het gene men in de tweede sectie heeft willen van den halfe schuyven, niet dan al te waerachtigh is, te weten, dat men van dese zijde de Vrede by alle betamelijcke middelen heeft naer gejaecht, ende aen d'ander

d'ander zijde obstinatelijck het oore gefloten voor alle propositien die daer toe strecken. Wat aengaet den inhoudt van de selve sectie, en hoe verde die met de waarheydt over-een-komt; soo veel als het eerste aengaet, sal moeten werden afgewacht, het gene van de zijde van den Koninck van Vranckrijck, daer op sal werden geleght, wiens Ambassadeurs voorwaer genoeg hebben gelaboreert om wech te nemen alle de ontifane differenten, ende aen den Koninck van Engelandt met haer verblijf aldaer soo langen tijdt aen den anderen genoeghame commoditeyt gegeven, om van syne zyde sich te konnen openen, soo het hem beliefed, ende propositien doen tot Vrede, soo dat niet als met de grootste onbeschaemtheyt alhier gefeyt wrdt, *geen middelen gerefeers te hebben, om vande zijde andere Propositien te konnen doen.* Ende voor soo veel het tweede belangt, dient het selfde te werden geconfereert met de Missiven vnn den Heere van Beuningen, specialick die van den dertighften April lesleden, welcke in yeders handen is, inhoudende een perfect verhael van het gene in dese conferentie is gepasseert, war advances tot het uytwercken van een raisonnabel accomodement van de zyde van hare Ho. Mog. zijn gedaen. Ende wert hier soo wel als elders buyten de waarheydt geleght, dat op dese alternative by den Heere van Beuningen voor-geltelt, ende by haer Ho. Mog. in haer laetste Missive gereitereert, geene particuliere ende nadere explicatien gegeven soude zijn, maer zijn wel uytdruckelicken determinatien van elck by gebracht, ende gedaen by sondere expressien ende enumeration, van de Plaetsen ende Steden, welck uyt crachte van het ene of het andere nummerel aen Engelandt, of aen desen Staet soude verblyven, met een perfecte aanwijssingē, wat voordeel Engelandt by het ene of het andere soude hebben, ende hoe seer desen Staet daer in soude toe-geven, in comparatie stellende de weynige valeur van het Eylandt Pouloron tegens Nieuw Nederlandt, van welcker occupatie dese Missive nergens en is spreekende, mislichien om daer mede niet te ontdekken de injustitie die in dese actie steect, gedaen op ordre van den Koninck van Engelandt. Dat vericheyde occupatien ende innessingen van Plaetsen, als onder anderen dit Nieuw Nederlandt, Cabo Corso, &c. gechiet zijnde voor het aengaan van den Oorloge, (of om beter te seggen, is den Oorloge daer mede sonder voorgaende declaratie by de Engelschen begonnen) en daeromme sonder wettigen tijtel, ende onrechtveerdigh, niet waren te gelijkenen by de gene die van dese zyde gedaen zijn, als dat van Cormantijn, ende andersints, voorgekomen, staende ende ten tijde van den Oorloge, ende daerom van anderen insichte, ende door t recht van Oorloge den Nemers met rechtveerdigen tijtel toekomende, het welcke van de andere injuste occupatien boven geroert, volgens het recht der Volckeren soo niet en koste werden gefustineert, ende diergelijcke meer, soo dat immers op de termen ende de particulariteyten van dese alternative propositien, genoeghame determinatien ende explicatien zijn gegeven ende gedaen, als men eenighints maer gesint hadde geweest tot fortabele conditien van Vrede te willen komen, maer wat gelt het, als men niet sien wil, soo is alles duyster. In Engelandt, gelijk hier blijkt, neemt men aen sich de vryheydt om te seggen wat men wil, waarheydt of onwaarheydt gelt daer even veel. Doch is remarquabel dat men hier voor-by gaet hoe de Coninginne Moeder van Engelandt, *uyt een vrede lievent gemoet ende aversta van het sorten van soo veel Christen bloet*, geduerigh haer aen het voortsetten, ende moyenneren van een goet accomodement heeft laten gelegen wesen, ende daer over dese t'samenkomste ende handelinge seer heeft geurdeert, om in haer Paleys binnen Parijs ten overstaen van haer Majesteit te werden gehouden, tot een goede uytkomst uyt desen Oorlogh tot de Vrede, sulcks dat dese t'samen-komste een formele aengestelde Handelingē is geweest, daer toe al-voorens te komen den anderen een geruymen tijdt is gegeven, om Last, Authorisatie, ende Instructie van wederzijds Superieuren te bekomen, gelijk daer over oock is geschreven geworden. Ende wort wel geoordeelt dese Handelingē afgebroocken te zijn op de correspondentie ende menees die d'Engelsche ontrēt dien tijdt in den boesem van het Landt waren hebbende ende foverende, waer uyt sy hope haddeⁿ

gelychheit; van een scheuringe ende tweefpalt te konnen uytwercken, ende by gevolgh den Staet te sien ge separeert, soo onderling ende in sijn selve, als van sijn Vrienden ende Geallieerden, ende ver volgens in onmacht om sich te konnen defenderen; welcke menes ende conspiration naderhandt wonderlijk door Godes genadige bestieringe ontdeckt zijn geworden.

Wat vorders aengaet de particulariteyten, die gesegt werden geopen te zijn door eenige Personen genegen tot de Vrede, ende het welvaren van het Landt, die men althans verwought, om dat sy geloof hebben een particuliere besendinge derwaerts te konnen uytwercken, soo is het sulcks, hoe eenige vergetende haren schuldigen plicht die sy hare Souveraine Overheyt schuldigh waren, van der selver interest, ende die van het gemeene Vaderlandt, soo veele af-gegaen zijn, ende haer inghelaten soo diep in die van den Vyandt, dat sy niet alleenigh een ongeoorlofde correspondentie met den Koninck van Engelandt, of des selfs Ministers secretelijk hebben gehouden, informerende de selve van veel ende verscheyde particulariteyten ende saecken van het gemeene Vaderlandt, ende des selfs wesen betreffende, maer oock hebben oprecht ende gefoveert een heymelijck complot ende factie in den boesem van den Staet, onder pretext ende den naem van het voortsetten van den Peys: dit in faveur van den Koninck van Engelandt, die sy in hare ongeoorlofde correspondentie ende wisseling van Missiven decifreerden ende verstonden met het geseyde woordt van Peys, ende geloofden met hare menes de saeck soo verre gebracht te hebben, dat sy haer hebben durven beroemen, daer door den Coninck van Engelandt te fullen maecken den grootsten Monarch van de ganstiche Wereldt, alsoo sy in hare imaginatie door een groote parthye tot veranderinge in de Regeeringe, die voorgaven gemaeckt te hebben, ende in de selfde voor haer soo genoemde goede Vrienden, vermeenden uyt te wercken soodanich een Vrede met Engelandt, in de welke desen Staer op een bysondere maniere, genoghfaem dependet van die Croon soude werden, ende wyders gesepareert van alle syne Geallieerden, ende namentlijk den Koninck van Vranckrijck, daer toe het soo in Engelandt, door het projecteren van een separate handeligh, met exclusie van Vranckrijck, jae met een naeuwe alliantie tegens het selfde Ryck, ende tot dien eynde een bysondere besendinge derwaerts te doen komen, als hier te Lande door het pouiffieren van het selfde beleydt is geworden: Ende omme het selfde hier te Lande soo veel te meer te konnen voort setten, heeft men de Vrede met Engelandt konden hebben als men die begeerde, alleenich met het affenden van een Persoon naer Engelandt. Ende of wel een yder kennelijck is, dat de Regeeringe niet minder, als univierselijck de Ingefetenen van den Staet, geporteert zyn tot de Vrede, als die maer eerlijcke ende seckerere conditien, ende sonder te verbreecken het gegeven woordt aen de Geallieerde, kan werden bekomen, soo is echter te beduchten geweest, dat met dit voorgeven de gerustheyt van het Landt in dangier gestelt soude sijn, ende van in factie ende scheuringe te vervallen: Ende wyders een quade impressie gevoedt tegens de Regeeringe, als of die de oorfaeck was van het continueren van den Oorloge, ende de Vrede niet en begeerde; dit voornemlijck onder de onkundige Gemeente, die daer door onlustich soude werden gemaeckt tot opbrengen van soodanige Contributien sonder de welcke den Staet van het Landt niet en kan bestaen. Alle het welcke in consideratie genomen sijnde, dat dese onbehoorlijcke correspondentie, tegens de gemeene Wetten ende speciale Placaten van den Lande (verbievende op sware poenen, uyt dese Landen in eenigher manieren te houden eenige correspondentie of gemeenscap door Brieven of andersints met d' Inwoonders van Engelandt, ofte hare onderhoorige, als Vyanden zynde van dese

deſe Staet) gehouden zyn ; Ende dat voorts allede boven-verhaelde mencees, ſaecten zyn van ſeer gevaerlijcken inſichte, ende pernicioſe conſequentie, waer door de Gemeente ontruut, de Hooge Regeeringe, ſoo buyten als binnen verdacht, de Geallieerden van den Staet jegens de ſelfde diffident gemaeckt, den Vyandt van pretenſe diviſie ende partyſchap ende veranderinge in de ſelve Regeeringe verwitticht, ende met de voornoemde pretenſe hoop gevoedt, in ſijn genegentheyt tot deſen jegenwoordigen luſtueuſen Oorloge geconſirmeert, ende vervolgens de ſoo lange gewenſchte, ende door alle mogelijcke ende eerlijcke middelen van deſe ſyde aengewendt betrachte Vreede, tot noch toe naer alle menſchelijcke apparentie te rugge gebleven is, tot onuytſpreeckelijcke prejuditie van deſen Staet, ende gemeene Chriſtenheyt, ende voornamentlijk van het Proteſtantiſche weſen, tot verſtortinge van ſoo veel Chriſten bloedt, ende ruine van ſoo veele goede Ingeſetenen deſer Landen : Soo is wel aſte nemen, wat de Koninck ende Regeeringe in Engelandt beoogende is, met het boven-aengeroude ende het gedurich voortbrengen van derwaerts een Perſoon te ſenden, om te adjuſteren 't geene tot voortſetten van de Vreede behoort, dat men daer mede de Vreede in ſijn handen heeft, dat die geen die als boven verhaelt, heeft weten te deboucheren van haer devoir, ende te trecken tot ſijn intereſt tegens dat van haer eygen Landt, ſulcks pouiſſerde ende noch byſondere conditione minuterende, daerom vervolginge lyden. Alle het welcke applicerende op deſe ende meer paſſagien van deſe Miſſive, ſullien voortgaen.

Tot de volgende ſectie, waer in klaerlijck te ſpeuten zyn de artificien die aen de ſyde van Engelandt werden aengeleght, om niet alleenich met deſen Staet, ende der ſelfder Geallieerden te houden haren ſpot, maer oock om hare Ho. Mo. te ſepareren van der ſelver Geallieerden, ende de Geallieerden ſelfs onderling in jalouſie te brengen, daer toe telckens voor gehouden wert een particuliere beſendinge naer Engelandt, omme aldaer een ſeparate handelingh aen te ſtellen, ſonder concuſſie van de Geallieerden van den Staet, waer over men tot het voorſlaen van een neutrale Plaets, waer de Miniſters van de Geallieerden geſamentlijk fouden kunnen compareren, niet en wil condeſcenderen : ende gelijk deſe artificien ende ſiniſter beleyt, in het declinieren van te verſtaen tot een generale handelingh, by voorchichtigheyt wel is aengemerckt, ſoo wert die in deſe ſectie gevonden expreſſelick uytgedruckt, ende daer by den Koninck van Denemarken met een ſeer choquante expreſſie getoucheert. Daer en is niet aen te twiſſelen, of den Hoogh-gemelten Koninck van Denemarcken ſal hem uyt die aengewreven blame wel weten te extriceren, ende te bewiſen dat Zijne Majeſteyt noch ten reguarde van deſen Staet, noch ten reguarde van Engelandt, enighe de minſte fauſſetè of violatie van het publijcque woordt in hem werdt gevonden, ende dat die actie voor Bergen in Noorwegen, niet alleenigh buyten kenniſſe, maer oock tegens de wil van ſijne Majeſteyt van Denemarcken is ondernomen geworden. De circumſtantien wyſen 't ſelve oock klaerlijck aen, werdende in die attaque ſoo wel gevochten tegens de Deenſe, die het rechr, de neutraliteyt ende veylicheyt van hare Haven ende Territoir, trachten ongeviolert te mainteneren alſtegens de aldaer leggende Ooſt-Indiſche ende andere tot deſen Staet ſpecterende Schepen : ſijnde oock niet mogelijck, dat op de invitatie van den Koning van Denemarcken, de Engelfe Vloot naer Noorwegen foudè ſijn gefonden, om die actie aldaer te plegen, ende den beuyt te deelen, als voorgegeven wort, door dien voorre-

mentlijk de Ooft-Indifche Retour Schepen , op wiens rijke inladinge meeft ge-
 fien heeft moeten werden, foo weynich tijds voor die actie en attaque aldaer voorge-
 valle , aengekomen zyn , dat het niet mogelijk en is geweest ondertuffchen eenighe
 wiffelinge van Brieven of tydinge tuffchen Denemarcken ende Engelandt te konnen
 wesen gefchiet ; veel min dat daer over eenige invitatie ofte handelinge , van welke
 het publyck woordt foudt wesen gevioleert, heeft konnen werden gehouden; ende by
 aldien fulcks oock hadde gheweest, fo foudt den Koning van Engelandt geen exprefie
 Deputatie hebben gedecreteert gehact naer Denemarcken , omme aldaer defe actie
 en violatie van een Neutrale Haven, te verexcuseren , met te seggen , dat den Com-
 mandeur van de Engelfe Vloot gedaen hadde tegens ordre ende laft, ende om die we-
 derom te eximeren van calangie , foudt men niet foo feer gelaboureert hebben met
 het inwinnen van getuygeniffe ende bewijs , dat een van de Forten des Konings van
 Denemarcken , ende van de Schepen van defe Staet eerft foudt wesen gefchoten, en-
 de aldus de neutraliteyt gevioleert. Om welke getuygeniffe te bekomen , by de En-
 gelfen groote moeyen fijn aangewendt, oock tot corruptie van de trouwe van eenige
 tot valfche getuygeniffe, alle het welke niet noodich hadde geweest , by aldien het al-
 hier geposeerde waerachtich was.

In de volgende Sectie , naer dat wederom buyten waerheyt , als een yeder kenne-
 lijk is (fijnde hier te Lande onmogelijk de Gemeente te amuseren ofte te abuseren,
 door dien foo veel uyt de felve participerende fijn aen de Hooge Regeringe , ende ge-
 neralijk gewoon is de justitie van de faken van Staet by haer felfen wel te overwegen,
 ende door fulcks voort getogen om met foo veel meer gewillicheyt te fupporteren de
 lafte van het gemeene beste) geprefupponeert werdt de outrages en eerfte aggreffie
 gefchiet te fijn van defe zyde , ende daer uyt een vafte illatie gemaect van fatisfactie
 ende reparatie van fchade, foo wert gefeyt, op welke conditien niet en fal werden ge-
 ftaen : Ende of men wel hulck en seggen van de Engelfe fufpect moet houden, die wel
 gewoon zyn, van't geene fy in der daedt meeft defireren het contrarie te seggen. Ende
 uyt het geene hier van de Dominie over de Zee wert gefecht , klaerlijk afgencmen
 kan werden , dewyle men om defe tijdt de geïmagineerde Dominie over de Zee vry
 wat verder trucht te extenderen, als oyt in voorige tijden is gepretendeert geworden.

Ende vervolgens geexprimeert de conditien daer op men perfifiteren wil. Ten eer-
 ften , dat het laetft ghemaect Tractaet punctueeljk mach werden gheobferveert :
 Daer fijn maer twee Articulen in het Tractaet waer over debatten gevallen zyn voor
 de laetste verwyderinge ; het eene is over den fin van den 13 Articul , Spre-
 kende hoe men fal hebben te procederen over de pretensien ten wederz-
 den voorgebracht , het formeren van een Lyfte , &c. als mede d'exceptie
 daer inne gemaect ten aensien van de geïntereffeerden in de Schepen : ge-
 naemt Bonne Esperance, ende Henry Bonne Adventure, ende specialik ten
 aensien van de woorden *poterunt litem inceptam prosequi* , Sy fullen haer begon-
 nen Proces mogen vervolgen, 't welck men naderhandt heeft willen duyden
 tot een Politijck Proces van Staet, tuffchen den voorn. H. Downing ende
 Commiffarifen van hare Ho. Mo. abfoluteljk refuferende te vervolgen
 het Proces over de voorsz sake begonnen gheweest sijnde voor Schepenen
 van

van Amftelredam. Ende blijkt uyt de meer-gheroerde Aenteekeninge Pag. 8, 9, 10. ende Duplijcq Pag. 14, 15, ende volgende, dat by hare Ho. Mo. geprocedeert is geworden volgens den teneur van het Tractaet, ende als behoorde, sonder daer in het minste te hebben tegen gedaen, gelijk aengaende de bovengeroerde exceptie, het recht van de sake selfs, en 't geene daer van dependeert, verscheyde Schriften gepubliceert zyn, waer uyt de rechtmaticheyt aen de zyde van hare Ho. Mo. ende het contrarie aen de andere zyde klaerlick af te nemen is. Het ander (wel van soo grooten essentie ende gevolgh zinde) is over den sin van het 14 Artycbel van het Tractaet, te weten, of volgens het selfde, hare Ho. Mo. bevoeght sijn geweest, en vermocht hebben de openbare Geweldenaers ende Aggresseurs, die niet alleenich met rooven, plonderen en nemen van alle Schepen die konde bekomen, den Ingelertenen van desen Staet toebehotende, maer oock met het op eysschen, beschieten, bevechten, bestormen, ende vyandtlijck innemen van Forten, Sterkten, Plaetsen, Steden ende Landen van den Staet, den selven waren beledigende, tegens te staen, ende te hernemen dat soo vyandtlijck en onrechtveerdich genomen was, onder pretext van den Koning van Engelandt, als daer over geklaecht wierde, soude verklaert hebben sulcks sonder sijn ordre te geschieden, te sullen doen dat recht en billick is, aenfiende ondertuffen dat die openbare Geweldenaers en Aggresseurs in hare boose vyandtlijcke actien voort gingen, waer van in de Aenteekeninge Pag. 32. en volgende tot 35, in de Duplijcq Pag. 81. en volgende, breeder te sien is.

Soo men dit voorstel, namentlijck het onderhouden van het Tractaet, op de interpretatie ende de sin van dit Artijckel, als men het selfde vande zyde van Engelandt is gevende, wil stellen tot een fundament vande Vrede, soo is die (Godt betert) noch verde te foecken: Dewyle naer dese interpretatie, het gene men desireert een afgryfselijcke sake soude zyn, als inde Duplijcq Pag. 82. wert aengheroert, men weet niet dat over eenige andere Articulen of Poincten in het leste Tractaet vervat, van non observantie gheklaght wordt, dan wel van dese zyde, dat het nemen, aenhouden van Schepen, sonder voorgaende denuntiatio van Oorlogh, ende voorts andere vyandtlijcke aggreffien ende attaques teghens den teneur van het Tractaet, openbaerlijck in het oog van alle de Wereldt, sonder eenige voorgaende provocatie van dese zyde, of andere wettelijcke preallabele redenen te hebben voor-gebracht, het Tractaet by de Engelsche geensints en is onderhouden, maer 't selfde, ende daer mede de Vrede gebroocken, ende vervolgens geaueert alle opgevolghde calamiteyten.

Ten tweeden, een desadvanement van de declaratien inde Oost ende West-Indien gepubliceert: dat in de Oost-Indien eenige declaratie soude wesen gepubliceert, waer over oyt enigh disadveu soude wesen versocht, en is niet bekend, ten ware hier mede geinnueert wierde het gepasseerde voor Couchin ende Porca, daer van hier vooren is gewach gemaect, maer is wel geklaecht over een protest in Africa overgegeven by den Generael van Valckenborgh aldaer: wat daer op te seggen valt, ende hoe

hoe de Engelfche in defen deelen felvs fchuldigh zijn aen het gene daer over fy zijn klagende, kan werden gefien in de Aenteeckeningen Pag: 20, 21: ende Duplijcq Pag: 37. ende 38.

Ten derden, een reglement op de Commercie in Ooft-Indien, daer wert niet gefegt van een generael reglement op de Commercie, ofte Tractaet van Marine, om indiftinctelick over-al geobferveert te werden, daer toe hare Ho. Mog. altijd feer hebben gelaboreert ende getracht: wat van dit reglement is, kan mede gefien werden in de meer-geroerde Aenteeckeninge Pag: 18, ende Duplijcq Pag: 29 en 30.

Alle welcke voorftellen van conditien tot Vrede niet anders wefende, dan pointen in debat gebleven zijnde, en de fundamenten waer op ten deele beruft de rechtmatigheyt van de Proceduyren van den Staet, als uyt de aengeroerde plaetsen van de aenteeckeninge ende de deductie kan werden gefien, foo staet te oordeelen, oft met het proponeren van de felve wel eenen pas tot de Vrede gevordert werdt, ende daer uyt afgenomen hoe de innerlijcke inclinatie in Engelandt tot een accomodement moeten leggen, te meer dat men daer aen hangt een eysch van remboursement van fchade, sonder te confidereren de gene dewelcke van defe zijde geleden zijn, ende cautie voor de preftatie ende voldoeninge van het Tractaet, zijnde beyde ongehoorde faken waer op wel wat confiderabels foudē konnen werden gefecht.

Op welcke voorftellen ende positien die inder daedt niet anders zijn, als repetitien van voorgaende querellen op-genomen, om onder pretext van de felve defen Staet, ende de goede Ingefetenen van dien te berooven, plunderen, ende ontnemen, niet alleenigh hare Goederen ende Schepen, maer oock Forten, Sterckten, Plaetsen, Steden ende Landen, wort noch geproponeert een deputatie van hier te doen naer Engelandt, om aldaer te adjusteren de particulariteyten tot een Tractaet van Vrede, voorwaer als men met een gefont oordeel reflectie wil maecken, aen de eene zijde op de voorftellen, die tot een fundament van fulcken adjustement werden gelecht ende aen de andere zijde, met wat een artifice men tracht te beleyden ende uyt te locken een befendinge naer Engelandt, ende daer door tuffchen haer Ho. Mog: ende der felver Geallieerden eerst een miftrouwen, ende vervolgens een verwijderinge, ende vordere feparatie uytgewerckt wefende, defen Staet foo veel te gemakelijcker op het lijf te vallen, ende foo het haer doenlijck was, t'eenmael te ruineren ende t'onder te brengen; Soo is wel af te nemen, dat men in Engelandt in den boefem de minfte gedachten niet en voeyt, om met een goet accomodement een uytkomst te vinden van defen lyctueufen ende de gantsche Chriftenheyt fchadelijcken Oorloge, door dewelcke foo veel Chriften bloedts vergoten, ende de welftant van het Proteftants wesen, in dangier gefelt wert; Ende of men noch foo veel protefteert van genegentheyt tot Vrede, daer de actien contrarieren de protestatien, weet men wel wat reeckeninge te maken is; ende gelijk men niet ontfien en heeft den Staet openbaerlijck eerst aen te taften ende te aggrederen, nemende niet alleenigh Schepen ende Goederen van den Ingefetenen, maer oock de Sterckten, Forten, Plaetsen, Steden ende Landen van den Staet: ende als men tot noodige defensie ende recuperatie van het afgenomen fich in poftuer ffelt, het felve wil adfrueren tot een eerste aggreffie, foo gaet men evenaldus voort; onder een geduerige protestatie van genegentheyt tot Vrede in generale termen, declineert men te komen tot die particulariteyten die welcke daer toe achemineren.

De goede Godt wil de herten eenmael verlichten, ende een heylfame uytkomst geven.